MASTER
NEGATIVE
NO. 92-80597-5

MICROFILMED 1992

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

SCHOMANN, G. F.

TITLE:

SCHOLIA IN IONIS EURIPIDEAE...

PLACE:

GRYPHISWALDIAE

DATE:

1859

Master Negative #
92-80597-5

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

88EE
Z6
v.3

Schömann, G[eorg] F[riedrich], 1793-1879.
...Scholia in Ionis Euripideae prologum. Gryphiswaldiae, Kunike, 1859.
27 p. 29 x 23½ cm.

"Natalicia ... Friderici Guilelmi IV..."

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 14x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 5/27/92 INITIALS BH
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

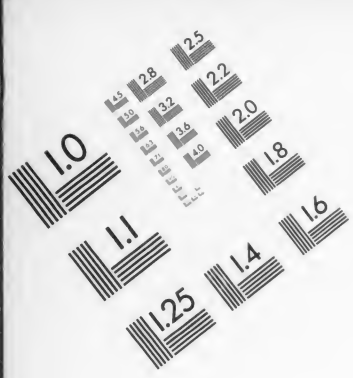

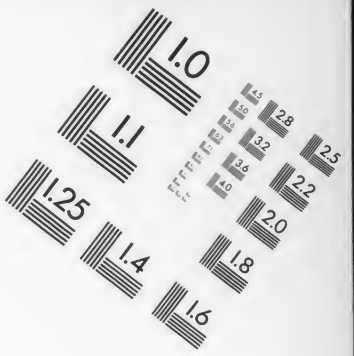

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

Centimeter

Inches

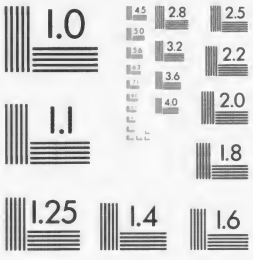

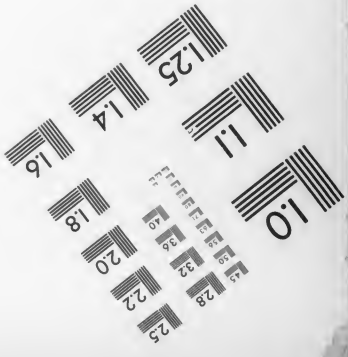

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Euripidei Schoemann. no. 8 (extract) [Euripides Ion

NATALICIA

REGIS AUGUSTISSIMI

FRIDERICI GUILELMI IV.

D. XV. M. OCTOB.

HORA XII.

IN AUDITORIO MAIORE

CELEBRANDA

INDICUNT

UNIVERSITATIS REGIAE GRYPHISWALDENSIS RECTOR ET SENATUS.

INSUNT

G. F. SCHOEMANNI SCHOLIA IN IONIS EURIPIDEAE PROLOGUM.

GRYPHISWALDIAE,

TYPIS FRID. GUIL. KUNIKE, REG. UNIVERS. TYPOGR.

MDCCCLIX.

In Euripidis fabula Ione Mercurius, cui prologi partes poeta demandavit, ante quam argumentum Fabulae exponat, ipse quis sit spectatoribus aperit. Id I. H. Vossius, Epist. mythol. I. p. 116, propterea fieri debuisse suspicatur, quod, quo tempore haec Ionis fabula in scenam producta sit, nondum moris fuerit, certa quaedam insignia, petasum, caduceum, talaria pinnata gestantem Mercurium inducere, quae si gestasset, agnosci statim a spectotaribus potuisset. Talarium certe nullum disertum testimonium extare ante Aves Aristophanis, quam comoediam ol. XC, 2 actam esse constat, brevi post Ionem tempore: siquidem recte hanc Hermannus, praef. p. XXXII, argumento ex numeris versuum ducto, non diu ante ol. LXXXIX actam esse probavit. Nam quae Boeckhius [1]), Fixius [2]), Hartungus [3]) sibi indicia invenire visi sunt, unde certius tempus definiretur, haec omnia nimis incerta partimque manifesto falsa esse, facillime, si res posceret, demonstrari posset. Neque certius est quod Zirndorferus [4]) indicium repetiit ex oeconomia fabulae cum exitu felici,

1) Tragoed. graec. princ. p. 192.
2) Praefat. ad. Eur. (Paris. 1841.) p. X.
3) Eurip. restit. 1 p. 448.
4) Chronologia fabul. Eurip. Marburg. 1839.

quod genus compositionis ab Euripide non ante ol. XCI usurpatum esse autumat. Nam quum de plurimis Euripidis fabulis — numerabantur enim aut nonaginta duae aut minimum quinque et septuaginta — tam paucae superstites sint, quarum duodecim temporis incerti, in hac paucitate fabularum temporumque incertitudine quis tandem sibi persuaaderi patietur, Euripidem certis temporibus certa tantum compositionis genera sic unice probasse, ut nunquam variaret? Igitur si tenemus quod obtineri potest, non diu ante ol. LXXXIX Ionem actam esse, h. e. paucis annis ante Aristophanis Aves, aut concedendum erit Vossio non insignitum in Ione Mercurium pinnatis talaribus fuisse, quae ab Aristophane, Av. v. 572, ei tribui videmus, aut, si fuerit, non tamen ineptum poetae visum esse, ut etiam sic, quis esset, disertis verbis spectatores edoceret. Scilicet, ut in proverbio est, superflua non nocent. Atque sic Euripidem iudicasse etiam hinc manifestum fieri dicas, quod non satis habet eius Mercurius nomen suum simpliciter profiteri, sed originem quoque ab avo materno Atlante repetit, id quod haudquaquam necesse fuisse omnes profecto consentient. Exorditur autem his versibus:

Ἄτλας, ὁ χαλκέοισι νώτοις οὐρανὸν
θεῶν παλαιὸν οἶκον ἐκτρίβων, θεῶν
μιᾶς ἔφυσε Μαῖαν, ἥ 'μ' ἐγείνατο
Ἑρμῆν μεγίστῳ Ζηνί, δαιμόνων λάτριν.

Atlantem igitur nobis proponit coelum humeris sustinentem et, quemadmodum mox apparebit, etiam contorquentem: quumque in coelo deorum domicilum esse dicatur, una cum coelo etiam deos ab Atlante portari circumtorqueri necesse est, pariter ut in Herc. fur. v. 403, ubi Hercules, Atlantis aliquantisper vicarius, *ἀστερώπους θεῶν οἴκους* sustinuisse dicitur. Negari autem non potest, sic confusas esse diversas diversarum aetatum opiniones. Scilicet antiquiores illi, qui coelum ab Atlante portari finxerunt, cuius opinionis primum testem Hesiodum habemus, theog. v. 517; — nam

de Homeri loco, Od. 1, 55, non satis liquet[5]), — deos non in eodem coelo habitare unaque cum eo circumagi, sed alios in monte Olympo, alios in aliqua parte orbis terrarum versari crediderunt; posteriores autem, quum deorum domicilium et nomen quoque Olympi de monte in coelum translatum esset, si hoc coelum nihilo minus tamen una cum diis incolentibus sustentari ab Atlante et contorqueri voluerunt, absurditatis culpam contraxisse dicendi sunt, meritoque propterea a Luciano, Contempl. c. 4, irridentur. Neque tamen omnes id voluisse crediderim, sed fuisse etiam, qui coelestem illum orbem, in quo dii habitarent, totius mundi extimum semperque immotum, hunc autem, quem Atlas portaret et torqueret, infra illum eoque circumdatum esse statuerent; esse autem portas duas in iis coeli partibus, ubi lacteus circulus zodiacum secaret, per quas in superiorem illum orbem ascensus aut ex eo descensus esset, alteram diis, alteram humanis animis in coelum evectis destinatam[6]).

De numeris versus primi in creticum post spondeum desinentis quum ab Hermanno aliisque disputatum sit, nihil nunc dici opus est. Hoc unum tangam, quod Hermannus transpositionem verborum ad corrigendos numeros ab Elmsleio commendatam, *Ἄτλας ὁ νώτοις χαλκέοισιν οὐρανόν*, propter postpositum substantivo adiectivum improbat, non satis considerate mihi factum videri. Potuit enim sine dubio pariter utrovis modo dici. Nam sententiam ab eodem Hermanno alibi propositam, quum anteponi adiectivum vult, ubi oppositioni, postponi autem, ubi ampliori descriptioni inserviat, exemplis haudquaquam comprobari Geelius demonstravit ad Eur. Phoen. v. 927 p. 161. Equidem illud potius dici debuisse arbitror, anteponi adiectivum solere ubi accuratius tantum defi-

5) Cf. schol. ad h. l. Hermann. opusc. VII. p. 254. J. J. Wagner Kleine, Schr. III. p. 29. Naegelsbach. Theol. Hom. p. 82.

6) Haec colligi possunt ex Ovid. Metam. 1, 169 squ. coll. Macrob. in Somn. Scip. 1, 12. p. 64. Zeun. Cf. etiam J. H. Voss. sched. crit. II p. 208.

niendae substantivi notioni inserviat, postponi autem ubi vis eius ad praedicatum quodammodo pertineat et quasi causalis aut conditionalis aut etiam concessivae enuntiationis instar haberi possit, velut hoc loco si dicas νώτοις ἅτε χαλκέοις οὖσι. Verum tamen ne hanc quidem legem ubique religiose a poetis observatam esse fatendum est.

De verbo ἐκτρίβειν, quo sensu hoc loco accipiendum sit, non consentiunt interpretes. Nam Sanderus quidem[7]) praepositionis hanc vim esse vult, ut dicatur Atlas coelum terendo a terra distinere (von der Erde wegreiben und entfernt halten); in quo, licet de praepositione fallatur, hoc tamen certe probandum, quod ipsi verbo τρίβειν significationem suam reliquit. Sed hanc quoque nuperus interpres Hartungus ab hoc pariter atque a latino verbo tero abiudicavit. Esse enim τρίβειν et terere non quod nos vernacule dicimus reiben, sed illud potius, quod dicimus führen (vel manu, addit, vel in corpore,) ideoque etiam multo usu consumere, durch vielfältigen Gebrauch abführen. Equidem nec quid hoc sit, et quinam inter Germanos illo verbo abführen sic utantur, me nosse profiteor, neque de vera ac genuina significatione verborum τρίβω et tero a quoquam dubitari posse confido, qui modo exempla eorum in lexicis congesta paullo diligentius consideraverit. Nam quamvis varie transferatur utriusque verbi usus, facile tamen omnia a primitiva significatione derivari possunt, quae quidem sic fere definienda est, ut sit i. q. rem aliquam tangendo vel stringendo, fricando, radendo vel etiam tundendo ita tractare, ut, si hoc satis diu aut vehementer fiat, ea res imminui atque aliquid de substantia sua amittere possit. Hinc apparet, quo iure et viam terere et ὁδὸν τρίβειν dicatur: itemque translata viae similitudine etiam tempus terere, χρόνον τρίβειν, aut etiam βίον τρίβειν. Compositum autem ἐκτρίβειν Hermannus in hoc Ionis versu sic dictum esse cre-

7) Beiträge zur Erklärung des Sophocles und Euripides. Hildesheim 1837 p. 41 sq.

dit, ut in aeternum significetur: nam particulam ad finem referri, qui Atlantis labori nullus sit. Sic etiam ἐκτρίβειν βίον accipiendum esse apud Sophoclem Oed. R. v. 248. Id mihi secus videtur. Praepositionem illam in compositis nonnunquam continuationem significare scio, dicique de actione, quae non intermittatur ante quam ad finem perducta sit; de aeterna autem actione, quippe cuius finis nullus sit, qua ratione dici possit, mihi non liquere fateor. Neque apud Sophoclem, ubi legimus κατεύχομαι δὲ — κακὸν κακῶς νιν ἄμοιρον ἐκτρῖψαι βίον, de aeterna vita cogitari posse apparet. Assentior itaque Seidlero, qui, apud Herm. in praef. p. IV, deterendi potius significationem huic loco aptam esse censet. Eadem significatio est e. c. apud auctorem libelli de puerorum educatione, qui in Plutarcheis legitur, cap. 4: σίδηρος καὶ χαλκὸς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτρίβεται. Itaque Atlas quum coeli orbem humeris suis aeneis impositum verset, ut est in Ennii versu apud Macrob. Sat. VI, 1, aut torqueat, ut Vergilius ait Aen. VIII, 136, fieri non potest quin eum, utpote et ipsum ad aeris aut ferri instar durum, quamobrem etiam σιδήρεος aut πολύχαλκος dicitur, nonnihil paullatim deterat. Non absimiliter verbum ἐκτρίβειν etiam de iis usurpatur, qui ianuas potentiorum frequenter adeundo quodammodo deterunt: hi enim τὰς θύρας ἐκτρίβειν dicuntur teste Eustathio ad Od. XVII, 221, unde idem Eustathius, epist. 8. ad Comnenum, Opusc. p. 318, 87, huiusmodi frequentes aditiones etiam θυρῶν ἐκτριβάς dixit. Nolo autem dissimulare istum verbi usum mihi tragici sermonis personaeque divinae dignitati non satis accomodatum videri, mallemque Euripidem eo abstinuisse[8]). Nec minus displicet verbum θεῶν in eiusdem versus et principio et exitu positum, cuius generis plane geminum exemplum me alibi legere non memini. Quam-

8) Sic etiam Wakefieldus sensisse videtur, qui propterea ἐνεφείδων reponi voluit, quemadmodum Atlas οὐρανὸν ὤμοις ἐρείδων est apud Aeschylum Prom. v. 349.

quam non multum diversa videntur, ubi duo versus continui eodem vocabulo finiuntur, velut apud Sophoclem Oed. R. 1280. 81:

τάδ' ἐκ δυοῖν ἔρρωγεν οὐ μόνῳ κακά,
ἀλλ' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμμιχῆ κακά.

ubi tamen recte Schneidewinus animadvertit, repetito vocabulo notionem malorum gravius quodammodo inculcari. Nec multum differt v. 777. 8 eiusdem fabulae:

ϑαυμάσαι μὲν ἄξια,
σπουδῆς γε μέντοι τῆς ἐμῆς οὐκ ἄξια.

ubi oppositio repetitionem flagitabat. Etiam apud Euripidem Heraclid. v. 947. 8:

παῖδ' ἠξίωσας, ὦ πανοῦργ', ἐφυβρίσαι.
τί γὰρ σὺ κεῖνον οὐκ ἔτλης καϑυβρίσαι;

repetitio similis vocabuli laudanda potius quam vituperanda videtur. Item Troad. v. 85. 6:

ὡς ἂν τὸ λοιπὸν τἄμ' ἀνάκτορ' εὐσεβεῖν
εἰδῶσ' Ἀχαιοὶ ϑεούς τε τοὺς ἄλλους σέβειν.

Alibi, quum idem vocabulum sit, declinationes tamen diversae sunt, ut apud Sophoclem Oed. Col. v. 1354. 55:

σκῆπτρα καὶ ϑρόνους ἔχων,
ἃ νῦν ὁ σὸς ξύναιμος ἐν Θήβαις ἔχει.

Eurip. Hecub. v. 601. 2:

τοῦτο δ' ἦν τις εὖ μάϑῃ,
οἶδεν τό γ' αἰσχρόν, κανόνι τοῦ καλοῦ μαϑών.

Heraclid. v. 223. 4:

σοὶ γὰρ τόδ' αἶσχος χωρὶς ἐν πόλει κακόν,
ἱκέτας ἀλήτας συγγενεῖς — οἴμοι κακῶν —.

Ion. v. 1288. 89:

ἄρδην ἂν ἐξέπεμψας εἰς Ἅιδου δόμους.
ἀλλ' οὔτε βωμὸς οὔτ' Ἀπόλλωνος δόμος —

ubi etiam interpunctionis intervallum accedit. Minus placet quod v. 591. 2. legimus:

εἰς τὰς Ἀϑήνας στεῖχε κοινόφρων πατρί,
οὗ σ' ὄλβιον μὲν σκῆπτρον ἀναμένει πατρός.

ubi potuerat κοινόφρων ἐμοί scribi. Item Suppl. v. 244. 5:

τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ 'ν μέσῳ σώζει πόλεις,
τάξιν φυλάττουσ', ἥντιν' ἂν τάξῃ πόλις.

Potuit τάξῃ νόμος dici. — Sed de universo hoc genere repetitionum conferri possunt quae a Reisigio dicta sunt Comm. crit. ad Sophocl. Oed. Col. p. 186, et a Geelio ad Eurip. Phoeniss. v. 21 p. 80 et v. 700 p. 141.

In tertio versu cur recentiores editores ἢ 'μ' ἐγείνατο quam ἤ μ' ἐγείνατο scribere maluerint ratio manifesta est. Vid. Apollon. de constr. II, 14 p. 121, 13. Schol. Ven. ad Il. 1, 20. Priores autem in huiusmodi minutiis non raro similiter peccarunt, velut Hippolyt. v. 345 pro eo quod olim scriptum fuit,

πῶς ἂν σύ μοι λέξειας ἃ μ' ἐχρῆν λέγειν,

veram scripturam ἃμὲ χρή recentiores demum reposuerunt; itemque Iphig. Aul. v. 728:

μητρὸς τί χωρὶς δράσεϑ', ἃμὲ δρᾶν χρεών;

pro eo quod olim erat, ἃ με —. Et his quidem locis vitium etiam metro violato arguebatur. In Ionis autem versu et similibus dubitari non potest, quin non solum relativi pronominis accentus in pronuntiando sopitus, sed etiam personalis pronominis vis paullo significantius quam sola litterula μ notata sit: quamquam veram pronuntiationem scriptura indicare non possumus.

Denique versum quartum qui commate post Ἑρμῆν posito interpunxerunt, sequentia verba sic acceperunt, ut Mercurius se Iovi, summo deo, famulum esse diceret: id quod recte fieri potuisse manifestum

est. Verum sic Mercurius, quo patre procreatus sit, commemorare supersedet, quod etiamsi, ut notum spectatoribus, praetermitti potuisse dicas, certe tamen veri similius videtur, ab eo, qui avum et matrem modo commemoraverit, etiam patrem nominatum esse. Itaque rectius fecisse Kirchhoffium et A. Nauckium iudico, qui comma transposuerunt post Ζηνὶ μεγίστῳ, ut construatur hic dativus cum ἐγείνατο, ac dein sequatur muneris significatio, δαιμόνων λάτριν. Nam Mercurius, licet praecipue Iovi ministret, tamen etiam aliis diis simile officium praestare non recusat. Magni Iovis et deorum nuntium nemo non ex Horatio novit.

Iam posteaquam quis sit exposuit, sequitur ut ubi sit et cur eo venerit indicet:

> Ἥκω δὲ Δελφῶν τήνδε γῆν, ἵν' ὀμφαλὸν
> μέσον καθίζων Φοῖβος ὑμνῳδεῖ βροτοῖς
> τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα θεσπίζων ἀεί.

Ομφαλοῦ sive Umbilici Delphici fama nemini inaudita. Fuisse eum constat ex albo lapide forma ovata in adyto templi collocatum, iuxta tripodem cavernae superstructum, cui insidens Pythia et vapore ex caverna exhalato incitata vaticinabatur. Nam quod nonnulli propter Pausaniae quemdam locum non satis perspicuum, X, 16, 2, umbilicum huius scriptoris aetate extra aedem fuisse crediderunt, non sine causa ab aliis in dubium vocatum est[9]): certe Strabo eum suo tempore ἐν τῷ ναῷ monstratum esse docet IX p. 419 extr. Ceterum eiusmodi umbilicos etiam in aliis locis fuisse quum scriptorum testimoniis tum artis operibus, vasorum picturis et nummorum signis testatum est[10]). Nomen ideo inditum videtur, quod fere in meditullio locorum, sicut umbilicus in corpore, collocati essent. Et Delphicum quidem illum etiam in totius

9) Vid. accuratissimam Wieseleri disputationem, Intorno all' omfalo Delfico, in Annal. instit. archaeolog. XXIX. p. 173.

10) Cf. Pausan. II, 13, 7. Hesych. s. v. γῆς ὀμφαλός. Wieseler. l. l. p. 166. sq.

orbis terrarum meditullio esse fabulabantur. Dubitari autem vix potest, quin initio, sicut alii passim lapides[11]) sic etiam hi umbilici pro numinis alicuius symbolis habiti fuerint, alii fortasse aliorum. Delphicum fuerunt qui Iovis fuisse crederent, utpote summi vaticiniorum auctoris, cuius Apollo nuntius et minister esset: unde Iovem Πανομφαῖον dixerunt; adeoque etiam ὀμφαλοῦ nomen nonnulli ab eo quod est ὀμφή factum esse opinati sunt[12]). Probabilius Wieselerus Vestae symbolum fuisse statuit: Bachofenius[13]) nuper pro Vesta Tellurem praeoptavit. Meminisse autem debemus haec duo numina, quamvis saepe discreta, non raro tamen etiam confusa esse, ut eadem et Vesta et Tellus esse perhiberetur[14]): quae confusio in religionibus populorum quatenus aut spreta aut adoptata fuerit, definiri a nobis non potest. — Quod autem nunc apud Euripidem Apollo ipse umbilico insidens vaticinari dicitur, comparari potest cum Platonis loco, de Republ. IV, 5 p. 427 C.: οὗτος γὰρ δήπου ὁ θεὸς — ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται. Scilicet deus ipse in templi adyto, quamvis haud aspectabilis, praesens tamen assidere Pythiae credebatur eique quid dicendum esset praecipere. Μαντεύομαι γὰρ ὡς ἂν ἡγῆται θεός, inquit Pythia apud Aeschylum, Eum. v. 34, et in hac Ionis fabula v. 91: θάσσει γυνὴ τρίποδα ζάθεον Δελφὶς ἀείδουσ' Ἕλλησι βοὰς ἃς ἂν Ἀπόλλων κελαδήσῃ. Et ad significandam dei praesentiam in adyto, ἐν τοῦ ναοῦ τῷ ἐσωτάτω, quo paucis aditus erat, aureum Apollinis signum positum fuisse Pausanias memorat X, 24, 5. — De verbo ὑμνῳδεῖ, quo Euripides de Apolline vaticinante utitur, monuit iam Eustathius ad Dionys. v. 1181, etiam ab Hermanno citatus, poetam paullo liberius eo usum esse, non servata propria significatione. Nam ὕμνοι certe vaticinia

11) Cf. librum nostrum de antiquitt. Gr. tom. II p. 159 et Welcker. Theolog. Gr. 1 p. 220.

12) Cornut. de nat. deor. c. 32 p. 196. Os. Schol. Eurip. Orest. v. 331.

13) Versuch über die Gräbersymbolik der Alten (Basel 1859) p. 418.

14) Cf. Preller. Mythol. 1 p. 266.

non erant. Itaque nihil hoc loco ὑμνφδεῖν nisi ἐμμέτρως ᾄδειν significat, quemadmodum etiam infra v. 696 ὑμνῳδία dicitur. Potuit Euripides χρησμῳδεῖν et χρησμῳδίαν dicere, si versus pateretur.

Pergit deinceps Mercurius causam, cur Delphos venerit, exponere. Aliquando, ait, Athenis Erechthei regis filia Creusa ab Apolline per vim compressa est:

παῖδ' Ἐρεχθέως Φοῖβος ἔξευξεν γάμοις
βίᾳ Κρέουσαν.

Γάμον non solum de legitimo matrimonio contrahendo, sed etiam de omni amatoria consuetudine et concubitu dici tam in vulgus notum esse debet, ut exempla afferre putidum sit: neque aliter etiam nuptias nonnunquam a Latinis dici Burmannus monuit ad Petron. c. 25. Restituendum igitur illud vocabulum Aeschylo est, Agam. v. 1166, ubi chorus Cassandram, amatam se ab Apolline professam, interrogat:

ἦ καὶ τέκνων εἰς ἔργον ἦλθετον γάμῳ;

Nam quod vulgo scribitur νόμῳ, nimis profecto ineptum est, siquidem νόμιῳ ad liberorum procreationem accessisse ii demum dici possunt, qui iusto matrimonio iuncti sunt. Νόμος enim rem significat moribus, legibus institutis probatam usuque receptam: deorum autem isti amores et cum mortalibus concubitus, etiamsi non admodum rari, moribus tamen aut legibus recepti atque usitati nullo modo dici potuerunt. Ac mirarer equidem illam emendationem dudum a me propositam (Opusc. III p. 150), a recentioribus fabulae Aeschyleae editoribus spretam esse, nisi meminissem, quam difficile multis sit, eorum praesertim, qui se criticos κατ' ἐξοχὴν haberi volunt, alias quam suas ipsorum emendationes probare. Nam quod illud νόμῳ apud Aeschylum tueri conantur Homeri exemplo, ubi viri cum mulieribus concumbere dicuntur ἣ θέμις ἀνθρώπων πέλει, ἀνδρῶν ἠδὲ γυναικῶν: hoc si serio et ex animi sententia agunt, nescio sane mirandumne an miserandum dicam.

Locus, ubi Creusam Apollo compresserit, indicatur his verbis:

ἔνθα προσβόρρους πέτρας
Παλλάδος ὑπ' ὄχθῳ τῆς Ἀθηναίων χθονὸς
Μακρὰς καλοῦσι γῆς ἄνακτες Ἀττικῆς,

quae verba si sana sunt, rupes ipsas in septentrionali arcis latere Μακρὰς appellatas esse docent. Atque sic et aliis visum est, et uni diligentissimo Athenarum, quas ipse identidem visitavit, periegetae, W. Martino Leakio, Topogr. Athen. p. 129 vers. Bait. et Saupp. Dissentit tamen qui et ipse loca illa adiit Goettlingius noster[15]), duabus de causis: primum, quod perspici nequeat, qua ratione illi lateri hoc Μακρῶν nomen prae ceteris inditum fuerit, quum neque longius porrigatur meridionali, neque, si quis altitudinem potius isto vocabulo designari credat, illo magis excelsum sit; deinde quod ex aliis huius ipsius fabulae locis appareat, Μακρῶν nomine specum appellari, in quo Creusam Apollo compresserit. Itaque non προσβόρρους πέτρας, sed προσβόρροις πέτραις legi vult, cum codice quodam Parisino. Nam dativum solum, sine praepositione ἐν, non modo propriorum nominum, sed nonnunquam etiam appellativorum, sic usurpari satis constat. Vid. Matthiaei gramm. §. 406. Voss. ad Hymn. in Cer. v. 99 p. 34. Hartung. de casibus p. 74. Et sane specum illum ab Euripide Μακρῶν nomine designari videmus v. 952:

οἵσθα Κεκροπίας πέτρας
πρόσβορρον ἄντρον, ὃς Μακρὰς κικλήσκομεν.

itemque v. 1415, ubi Creusa se puerulum exposuisse quondam ait

Κέκροπος ἐς ἄντρα καὶ Μακρὰς πετρηρεφεῖς.

Nescio tamen an defendi etiam vulgata nostri loci scriptura possit. Codicis illius Parisini auctoritatem non magnam esse in confesso est: de facie autem locorum, et qua ratione septentrionale illud arcis latus vel

15) Gesamm. Abhandl. a. d. Alterth. 1 p. 101 sq.

longum vel arduum appellari potuerit, quidquam pro certo pronuntiari vix potest, siquidem nescitur, idemne qui nunc aspectus est etiam olim fuerit. Fieri enim potuit, propter aedificia arcem circumdantia, ut latus eius septentrionale meridonali aut longius aut altius, si non esset, esse tamen videretur. Denique nomen plurale toti illi lateri haud dubie aptius, quam uni antro. Neque improbabile puto, proprium huic antro nomen nullum fuisse, atque hanc Euripidi causam fuisse, ut non alio illud quam totius eius partis, in qua situm erat, nomine designaret. Nam quemadmodum antrum in rupe κοίλη πέτρα dicitur v. 31, sic etiam κοῖλαι Μακραὶ dici potuit. Et non proprium aliquod eius nomen fuisse etiam hinc fortasse colligas, quod v. 1415 Κέκροπος ἄντρον dicitur, non aliam ob causam, opinor, quam quod in rupe Cecropiae fuit.

In versu 14, ubi de Creusae graviditate dicitur,

ἀγνὼς δὲ πατρί τῷ θεῷ γὰρ ἦν φίλον
γαστρὸς διήνεγκ' ὄγκον,

si me nonnihil offendi dixero, ridebunt sine dubio aut indignabuntur qui codicum et librariorum auctoritatem venerari solent. Neque tamen hos ipsos negaturos esse credo, patrem de puellae graviditate celari etiam sine ope divina haud difficile fuisse, quippe qui filiam non nisi vestibus velatam videre soleret. Aliquanto difficilius mater celari potuit, quam quidem etiamtum superstitem fuisse Creusae verba v. 907 et 912 demonstrant. Neque tamen verendum, ne quis ἀγνὼς δὲ μητρί repositurus sit. Sed ἀγνὼς δὲ πᾶσι, si non scriptum ab Euripide, certe melius esse, quam quod nunc legimus, haud facile quisquam diffitebitur. — Quod autem porro Mercurius narrat,

ὡς δ' ἦλθεν χρόνος,
τεκοῦσ' ἐν οἴκοις παῖδ' ἀπήνεγκεν βρέφος
εἰς ταὐτόν ἄντρον οὗπερ ηὐνάσθη θεῷ,

pugnat hoc cum ipsius Creusae professione, quae v. 965 non domi se,

sed in eodem illo antro, in quo ab Apolline compressa esset, puerum enixam esse ait. Quid igitur? Dicemusne Mercurio rem non satis accurate notam fuisse? Eandem igitur excusationem etiam v. 18 adhibere debebimus, ubi Mercurius Creusam puerulum ut periturum, ὡς θανούμενον, exposuisse dicitur, h. e. sic ut eum periturum esse praesagiret, id quod repetitur etiam v. 27. Ipsa autem hoc negat. Nam v. 982 roganti paedagogo

σοὶ δ' ἐς τί δόξ' εἰσῆλθεν ἐκβαλεῖν τέκνον;

respondet:

ὡς τὸν θεὸν σώσοντα τόν γ' αὐτοῦ γόνον,

graviterque Apollinem increpat (v. 911 sqq.), quod hanc spem suam fefellerit puerumque perire siverit. — Equidem hanc discrepantiam non Mercurii ignorationi, sed ipsius poetae incuriae imputandam puto, quem in elaboranda hac fabula, quamvis ingeniose inventa, paullo tamen festinantius versatum esse etiam alia indicia demonstrant.

Exposuit Creusa infantem (v. 19).

κοίλης ἐν ἀντίπηγος εὐτρόχῳ κύκλῳ,

eademque ἀντίπηγος appellatio repetitur v. 40 et 1406. Alias eam in Atticorum sermone minus usitatam fuisse non modo Homeri scholiastis credimus ad Il. XVI, 221 et XVIII, 413, qui eam aut Doriensibus aut Mitylenaeis assignant, sed etiam inde colligimus, quod Iulius Pollux neque eo loco, ubi vasorum nomina apud Atticos usitata percenset, neque alibi eius mentionem facit. Creusae ἀντίπηγα viminibus contextam fuisse v. 37 docet, ubi πλεκτὸν κύτος vocatur: rotunditatem v. 19 et 1406 demonstrant. Nomen ἀντίπηξ fiscellam designare videtur cum pari operculo, quo imposito clauderetur ad modum capsarum, quas hodie scatulas dicunt. — Addit Creusa puerulo torquem aureum duorum anguium forma, ex more Atheniensibus patrio, qui huiusmodi monilia appendere infantibus solebant in memoriam Erichthonii, quem olim Vulcani semine

in terram effuso procreatum Minerva sustulisse et cistae inclusum draconibusque duobus in tutelam additis Cecropis et Agrauli filiabus custodiendum tradidisse perhibebatur. Fabula notissima, cuius testes citare supervacaneum est. Sed aureos illos angues, in quibus Attici puerulos enutrire soliti esse dicuntur v. 25, ὄφεσιν ἐν χρυσηλάτοις τρέφειν τέκνα, fuerunt qui etiam cunarum ornamentum fuisse putarent[16]), nullo, quod quidem ego meminerim, vetere auctore. Euripides δέρμα tantum h. e. monilia fuisse docet v. 1443—46, ubi item verbum ἐντρέφειν usurpatur. — Sed de lectione versus 24, ὅθεν Ἀθηναίοις ἐκεῖ νόμος τίς ἐστιν — non immerito dubitatur. Nam quod Hermannus ait, posse illud ἐκεῖ sic a Mercurio dictum videri, ut indicet rem nunc agi in remoto Athenis loco: Delphis, non Athenis nunc rem agi satis, opinor, spectatores didicerant e versu quinto, nec verendum erat, ne id obliti essent. Supervacaneam igitur admonitionem esse nemo facile negaverit: quamquam si quis tamen non statim propterea damnandam esse contendat, illudque, quod nos ipsi paullo ante posuimus, superflua non semper nocere Euripidi visa esse nobis obiiciat, revinci certa demonstratione non poterit. Mallem tamen hoc loco illud ἐκεῖ abesse: et potuit sane aut ἀεί scribi cum Elmsleio (ad Med. v. 1041), quod cur Hermannus magis etiam quam ἐκεῖ supervacaneum esse dicat, non satis intelligo, quum et δεῦρο ἀεί et ἐς τόδε ἀεί ac similia non raro dici meminerim, aut etiam ἔτι, quod a Barnesio suppeditatum Nauckius recepit, aut denique Ἐρεχθείδαισι καὶ, — , quod Bothius scripsit, Hermanno ipso haud improbante. Nam καί, etiam, ad sequentem versum pertinens non magis offendere debebit, quam copulativum καί in fine versus positum, velut apud Sophoclem Antig. v. 171:

καθ' ἡμέραν ὤλοντο παίσαντές τε καὶ
πληγέντες.

16) O. Mueller, Minerv. Poliad. sacr. p. 29. Lobeck. Aglaoph. p. 582.

Oed. R. v. 1234:

ὁ μὲν τάχιστος τῶν λόγων εἰπεῖν τε καὶ
μαθεῖν.

Philoct. v. 312:

ἔτος τόδ' ἤδη δέκατον ἐν λίμῳ τε καὶ
κακοῖσιν.

Nec diversi generis est, quum praepositiones ad sequentem versum pertinentes in fine collocantur, de quo genere dixit Wieselerus, Coniectt. ad Aesch. Eum. p. 53, aut coniunctiones, ut ἵνα, ὡς, ὅπως ac similia, quorum exempla non rara sunt. Minus placet quod Fixius praef. p. LII proposuit, Ἐρεχθείδαισι δή, aut quod Hartungus scripsit, Ἐρεχθείδαις νόμος τοιοῦτός ἐστιν, quod in istum modum corrumpi potuisse non credibile est.— Ceterum Mercurius, qui Creusam pueri interitum praesagivisse crederet, monilia illa non tanquam γνωρίσματα quaedam addita credere potuit, ut alias in expositione infantum fieri solitum, sed hoc tantum ab ea spectatum esse, ne ille prorsus expers esset bonorum familiarium; quemadmodum apud Terentium Sostratam de se ipsam profitentem audimus, Heaut. IV, I, 37:

ut stultae et miserae omnes sumus
religiosae, quum exponendum do illi, de digito annulum
detraho et eum dico ut una cum puella exponeret,
si moreretur ne expers esset partis de nostris bonis.

Narrat porro Mercurius expositum puerum Apollinis rogatu a se sublatum Delphosque transportatum esse. Sed in primo huius narrationis versu

καί μ' ὢν ἀδελφὸς Φοῖβος αἰτεῖται τάδε,

duo sunt offendicula. Primum pro enclitico pronomine altera forma κἄμ', h. e. καὶ ἐμέ, reponenda erit, siquidem in hoc contextu personam non sic tanquam obiter indicari, sed expressius demonstrari conveniebat.

Deinde nescio an pro ὦν ἀδελφός aptius sit ὄντ' ἀδελφόν: me utpote fratrem, eoque ad praestandum officium promptiorem, Phoebus rogavit: quo pertinet etiam quod in sequente versu Apollo Mercurium ut fratrem compellat: ὦ σύγγονε. Vulgata lectio etiam Nauckio displicuit, qui scribendum suasit: χἠμιῶν ἀδελφὸς Φοῖβος αἰτεῖται τάδε. Idem in versu 33 merito probavit elegantem Reiskii emendationem

ἔνεγκε Δελφῶν ταμιὰ πρὸς χρηστήρια,

pro librorum lectione ἔνεγκ' ἀδελφῷ, quae nullos praeter Hülsemannum et Sanderum patronos invenit. Quam saepe illa duo vocabula a librariis permutata sint Boisonnadius ad h. l. et Ungerus Theban. paradox. p. 448 aliquot exemplis ostenderunt.

Puer Delphos delatus et in templi crepidine iuxta fores collocatus mox a Pythia invenitur, mane templum intrante, ἅμ' ἱππεύοντος Ἡλίου κύκλῳ: sic enim v. 41 recte a Musgravio emendata est codicum scriptura ἀνιππεύοντος, in qua dativus κύκλῳ non habet, unde pendeat. Cf. v. 123: ἅμ' Ἁλίου πτέρυγι ϑοᾷ. Verbum ἱππεύειν etiam de iis dici, qui curru vehuntur, notum est. Nam equitantem Solem nemo neque poeta neque artifex finxit, quamquam sororem eius Lunam non raro sic repraesentatam videmus. Cf. O. Jahn, Symbol. archaeol. p. 57.

Sublatus a Pythia puer in templo educatur, dumque parvulus est, ἀμφὶ βωμίους τροφὰς ἠλᾶτ' ἀϑύρων, quemadmodum v. 52 recte scriptum legimus. Nam de corrigenda hac scriptura neque Hermanno assentior, qui, cum Elmsleio ad Herc. fur. v. 984, ἀμφιβωμίους reponi voluit [17]), neque O. Muellero, qui insuper etiam τροφάς in στροφάς mutavit, quamquam huic etiam nuperos editores Kirchoffium et Nauckium

17) Hoc ἀμφιβωμίους etiam in codicibus quibusdam scriptum est, simili scilicet errore, quam qui apud Homerum vocem ἀμφιμέλας peperit, doctioribus grammaticis improbatam, quorum auctoritatem nescio cur I. Bekkerus in nupera Iliadis editione pro nihilo habuerit. Cf. Opusc ac. II p. 277. Add. Schol. Pind. Pyth. IV, 194.

adstipulari video. Et sane si ἀμφιβωμίους scribitur, qua ratione aliquis ἀμφιβωμίους τροφὰς ἀλᾶσϑαί dici potuerit, intelligi nequit. Quod enim Hermannus ait, esse illud brevius dictum pro ἠλᾶτο ἔχων ἀμφιβωμίους τροφάς: pace viri summi dixerim, videtur mihi huiusmodi brachylogiam, qua lege adstricta et quibus finibus inclusa sit, non satis reputasse. Fit quidem saepenumero, ut verbis actionem aliquam significantibus pro obiecto, accusativo casu, addatur aliquid, quod qua ratione obiectum esse possit non intelligas, nisi alteram quandam actionem illo verbo non diserte expressam tacite subaudias. Verum tamen sic ad subaudiendum relinqui non potest nisi talis actio, quae cum illa, quam verbum eloquitur, sic aut natura sua aut more coniuncta est, ut simul atque obiectum additum audiatur, etiam de subaudienda actione dubitari plane non possit. Sic, ut exemplo utar maxime ad rem illustrandam accommodato, νικᾶν στέφανον aut τρίποδα dicuntur victores ludorum coronam aut tripodem pro praemio victoriae accipientes, subauditurque haec accipiendi notio facile propterea, quod nemini ignotum est, qui vincant eo ipso etiam hoc assequi, ut praemium accipiant. Ἁλᾶσϑαι autem s. vagari licet possit aliquis etiam victus quaerendi causa, haudquaquam tamen neque ipsa rei natura neque moribus et consuetudine sic alterum cum altero coniunctum est, ut etiam non diserte expressa quaerendi aut accipiendi notione ἀλᾶσϑαι τροφάς dici possit. Contra στροφὰς ἀλᾶσϑαι dici potuit propterea quod στροφαὶ ipsae quasi genus quoddam ἀληϑείας sunt, ut qui ἀλᾶσϑαι idem etiam στρωφᾶσϑαι dici possit: unde non minus quam στροφὰς ἀλᾶσϑαι etiam ἀληϑείαν vel ἅλας στρωφᾶσϑαι dici licet. Sed hanc non iam brachylogiam esse apparet, quippe quum non reticeatur alicuius actionis notio, quam subaudiri oporteat, sed una eademque actio sit, quam duobus modis et verbo et nomine designare pari iure licebat. Id quum ita fit, ut verbum et nomen eiusdem stirpis ponantur velut στροφὰς στρωφᾶσϑαι, ἅλας ἀλᾶσϑαι, hanc Lobeckius figuram etymolo-

gicam dixit: illam alteram, στροφὰς ἀλᾶσθαι, ἅλας στρωφᾶσθαι, quae certum usuque receptum nomen non habet, equidem in scholis grammaticis permutationem dicere solitus sum: permutantur enim verba cognatae significationis. — Sed in hoc Euripidis loco nullam causam esse arbitror, cur optimi codicis lectionem deseramus. Nam ἀμφὶ τροφὰς ἀλᾶσθαι recte dici potuit, qui huc illuc, ubi cibum inveniret, discurrebat, et βώμιοι τροφαί cibi apud aras parati, quemadmodum βώμιοι λίται, preces apud aras pronuntiatae, Phoen. v. 1750. Dicit igitur Mercurius de Ione idem, quod is de semet ipse profitetur, v. 336: βωμιοί μ' ἔτρεφον οὐπιών τ' ἀεὶ ξένος. h. e. nutritum se esse cibis a sacrificantibus apud aras, ubi epulabantur, ipsi praebitis.

Haec igitur in pueritia fuit Ionis conditio: adulta autem aetate Delphi eum custodem fecerunt donariorum ceterarumque rerum pretiosarum, quibus templum refertum erat, v. 53 sq.

ὡς δ' ἀπηνδρώθη δέμας,
Δελφοί σφ' ἔθεντο χρυσοφύλακα τοῦ θεοῦ
ταμίαν τε πάντων πιστόν.

quibus verbis neocori officium designari animadvertit grammaticus, qui argumentum fabulae descripsit. Τὸν δ' ἐκτραφέντα, inquit, ὑπὸ τῆς προφήτιδος οἱ Δελφοὶ νεωκόρον ἐποίησαν. Erat autem neocorus, ut Suidas ait, ὁ τὸν ναὸν κοσμῶν καὶ εὐτρεπίζων, quo quum pertineret etiam, ut donaria aliaque ornamenta certis temporibus spectanda proponerentur, non mirum est, neocoris etiam custodiam quandam eorum demandatam fuisse. Fatendum tamen illam Mercurii praedicationem, quum Ionem χρυσοφύλακα ταμίαν τε πάντων factum esse dicit, quibus verbis quasi quendam thesaurarium et quaestorem sacri aerarii designari credas, nimis magnificam videri. Nam tam insigne munus nec aetati eius conveniebat, quem vix pueritia egressum non pauci fabulae loci ostendant, et abhorrebat sine dubio etiam a vili areae verrendae aviumque arcendarum ministe-

rio, quo eum in prima scena fungi videmus. Notavit hoc etiam Goettlingius; neque immerito hunc quoque locum in iis numerabimus, qui indiligentiam poetae arguant.

His de pueri sorte expositis pergit iam Mercurius narrare, quae interim Creusae fortuna fuerit. Quum Athenienses bello Chalcodontidarum Euboensium premerentur, Xuthum quendam iis auxilium tulisse, victisque eius opera hostibus dignum iudicatum esse, qui Creusam regis filiam uxorem duceret, v. 62:

γάμων Κρεούσης ἀξίωμ' ἐδέξατο,

h. e., ut Pausanias scribit, VII, 1, 1: θυγατέρα Ἐρεχθέως ἠξιώθη λαβεῖν. Nam ἀξίωμα ἐδέξατο, dignationem accepit, nihil aliud est, quam nactus est ut dignus iudicaretur: quemadmodum Tantalus, deorum epulis dignatus, Orest. v. 9 dicitur κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἴσον. Neque aliter accipiendum, quod in Troad. v. 485 legimus: ἃς δ' ἔθρεψα παρθένους εἰς ἀξίωμα νυμφίων ἐξαίρετον: filiae, quas educavi ad praecipuam dignationem sponsorum, h. e. ut sponsis nobilibus dignae forent; ubi potuit etiam ἐξαιρέτων dici. Sed haec hypallage epitheti nihil offensionis habet, siquidem, quae praecipuis sponsis dignae sunt, earum etiam dignationem praecipuam esse necesse est. Honor autem Xutho habitus tanto insignior videri debuit, quod is non indigena, οὐκ ἐγγενὴς ὤν, v. 63, sed Achaeus, advena igitur et tanquam inquilinus urbis Athenarum fuit, οὐκ ἀστός, ἀλλ' ἐπακτὸς ἐξ ἄλλης χθονός, v. 303. Sed quamvis advena, claro tamen genere ortus fuit, Aeoli filius, Iovis nepos. Hos enim Euripides ei parentes dedit, contra vulgarem fabulam Hesiodeo carmine traditam, quae Xuthum Aeoli non filium sed fratrem perhibebat, patrem autem horum Hellenem, Deucalionis et Pyrrhae filium[18]). Et Helle-

18) Vid. Tzetz. ad Lycophr. v. 284 et Schol. Apoll. Rhod. III, 1086 a Marckscheffelio, Hes. fragm. p. 275, emendatum. — Ceterum a mythologis etiam alius quidam Xuthus memorabatur, Aeoli Hippotadae filius, quem in Sicilia circa Leontinos regnasse perhibebant. Diod.

nis Aeolum filium etiam ipse Euripides alibi fecit, Hellenis autem patrem Jovem[19]). Scilicet in his fabulosis genealogiis, quas nulla certa rerum fide tradi prudentes intelligebant, magnam sibi aut fingendi aut, si diversa traderentur, id quod ipsis ubique aptissimum videretur eligendi libertatem poetae suo iure usurpabant. Aeoli cur maluerit Euripides quam Hellenis filium Xuthum facere, licet pro certo dici nequeat, non improbabile tamen videtur propterea factum esse, ne, si Hellenis filium peregrinum et advenam faceret, Athenienses ab Hellenis stirpe alieni esse viderentur. Eandem ob causam non Hellenicae sed Achaicae gentis Xuthum esse dixit, licet in extrema fabula v. 1612 etiam Xuthi quendam filium Achaeum nominet. Scilicet ab hoc Xuthi filio eos, qui in Peloponneso Achaei dicebantur, nomen accepisse; illi alteri, quorum de gente Xuthus erat, in Thessalia sedem habebant, nihilque aliud Euripides significare voluit, quam e Thessalia Xuthum in Atticam migrasse. Re vera autem priscam Atticorum gentem ab iis, qui primi ac proprie Hellenes dicebantur Thessaliaeque partem habitabant, satis constat diversam fuisse. Nomen gentis, si aut a Pelasgorum obscura et prorsus incerta appellatione, aut a Cranais, Actaeis aliisque fabulosis discesseris, nullum antiquius quam Ionum invenimus, commune Atticis cum aliis partim in continente Graecia, partim in maris Aegaei insulis maximeque in Asia habitantibus. Sed prisci illi Attici, quum in terram eorum etiam Hellenicae stirpis populi immigrassent et cum iis coaluissent, mox et ipsi Hellenibus adnumerari coepti sunt. Hos autem advenas, quorum ducem alii Amphictyonem, plerique autem Xuthum dixerunt, falluntur magnopere qui Iones fuisse ab iisque hoc nomen Atticis impositum esse opinantur propterea, quod Ionem a mythologis Xuthi filium

V, 8. Schol. Il. 1, 2. De hoc quaerere nunc nihil attinet. Cf. Cluver. Sicil. ant. p. 29. 129 sq. et Klausen de Aenea et Penat. 448.

19) Fragm. Aeoli no. 24 et Melanipp. no. 2.

dici vident. Nam Ionum gens nomenque dubitari non potest, quin longe illa migratione antiquius lateque olim sparsum fuerit; Ionis autem istius Xuthi filii fabula recentioris originis est, neque conficta ante illud tempus, quum priscorum in Graecia Ionum obscurata memoria, nomenque hoc Asianis tantum et insulanis quibusdam proprium esset, qui quod colonis ex Attica aucti erant, credebanturque omnes hinc oriundi esse, etiam eponymus iis ex Attica datus est Ion, κτίστωρ Ἀσιάδος χθονός (v. 74), isque Xuthi filius dictus propterea, quod post Xuthi sive Hellenum adventum auctamque hinc hominum multitudinem colonos illos ex Attica migrasse constabat[20]).

Narrat porro Mercurius, quum diu sterile esset Xuthi et Creusae matrimonium, hos remedium huic malo quaerentes Apollinis oraculum adiisse:

ὧν οὕνεκα
ἥκουσι πρὸς μαντεῖ' Ἀπόλλωνος τάδε,

legimus v. 65, neque dubium est, quin illud οὕνεκα etiam in codicibus scriptum sit. Est enim hoc vitium plane pervagatum, adeoque nunc omnibus de veritate eius formae, οὕνεκα pro ἕνεκα, persuasum est, ut si quis dissentiat in temeritatis aut imperitiae crimen incurrere videatur. Interim, si a codicum auctoritate discesseris, quae quam levis sit in huiusmodi quaestione neminem latet, nec rationem huius usus ullam probabilem, nec testes eius idoneos esse videas. Nam Ioannem Characem, in

20) Accuratius haec omnia demonstrata sunt in Opusc. ac. 1 p. 151 sqq. et 328., quae si quis refutare cupiat, firmioribus certe argumentis uti debebit, quam censor nescio quis, qui priscos Atticos Iones haberi posse primum propterea negat, quia autochthones esse crederentur: sic enim fore, ut Arcades quoque, qui et ipsi autochthones putabantur, Iones evaderent; deinde autem quia Attici illi ab Herodoto in Pelasgis numerentur, de quibus scilicet, quinam et quales proprie fuerint, censor ille aliquid certi sibi compertum esse opinatur. Eiusdem generis est, quod Ionis fabulam sibi non recentioris sed pervetustae originis speciem prae se ferre videri affirmat.

Bekkeri Anecd. III p. 1154, et si qui sunt huius similes, nemo locupletes esse dicet: nihil enim aliud, nisi receptam iam sua aetate falsam opinionem fuisse ostendunt. Et perantiquum illud vitium esse etiam Ammonius demonstrat, quum quid differat inter οὕνεκα et ἕνεκα lectores suos admonendos esse duxerit. Quod autem Ellendtius, vir doctissimus Lex. Soph. II p. 437, Apollonium istius opinionis participem habere videtur, in errore versatur manifesto. Nam Apollonius de coniunct. p. 502, 30 nullam aliam particulae οὕνεκα significationem agnoscit, nisi ut sit i. q. ὅτι quia, quod. Igitur ubicunque non hoc, sed propter significandum est, non dubito quin aut ἕνεκα aut, si versus poscat, εἵνεκα (εἵνεκεν) scribendum sit. Et reperitur haec forma saepenumero etiam in optimis Atticorum poetarum codicibus, velut in Ravennate Aristophanis [21]): neque propriam eam Ionicae aut poeticae dialecto fuisse inscriptiones docent[22]), in quibus alteram illam οὕνεκα pro ἕνεκα nunquam inveniri credo.

Ut autem illi propter matrimonii sterilitatem oraculum adire compellerentur, Apollinis consilio Mercurius factum esse ait v. 67:

Δοξίας δὲ τὴν τύχην
εἰς τοῦτ' ἐλαύνει, κοὐ λέληθεν, ὡς δοκεῖ.

Sed quo sensu hoc οὐ λέληθεν accipiendum sit, non liquet. Plerique interpretantur nec oblitus est, Fixius: neque non animadvertit, Bothius in versione vernacula, des Sohnes nicht vergessend, Hartungus: der es nicht vergaß: similiterque alii. Sed hanc obliviscendi aut non animadvertendi significationem activae verbi λανθάνω formae apud Atticos certe scriptores nunquam habent, qui hoc sensu passivas tantum formas usurpant, unumque eius exemplum apud Pindarum inventum memini Ol. XI (X) 4: γλυκὺ γὰρ αὐτῷ μέλος ὀφείλων ἐπιλέλαθα: dulce carmen ei

21) Vid. Invernіz. ad Arist. Plut. v. 329. Nub. v. 511. Lysistr. 74. 501. Fritzsch. ad Ran. p. 123.

22) Vid. Kell. Analect. epigr. p. 98.

me debere oblitus sum. Itaque aut statuendum erit Euripidem hoc loco a ceterorum Atticorum usu deflexisse, aut alia via tentanda. Atque illud alterum vel propterea displicet, quod non indicatum est, cuiusnam rei oblitus sit aut quid non animadverterit Apollo. Nam τῆς τύχης e versu superiore subaudiri vix potest; filius autem, quem nonnulli subaudiverunt, in decem versibus superioribus plane non memoratus est. His causis permotus Sanderus sensum verborum hunc esse statuit, ut Mercurius non latere, non obscurum sibi videri dicat, quin Apollo rem huc deduxerit: in qua interpretatione illud quidem mihi probatur, quod verbi λέληθεν usitatam significationem servavit, sed pro ὡς δοκεῖ Mercurium, si id quod Sanderus credit dicere voluisset, ὡς δοκῶ potius dicturum fuisse censeo, neque omissurum fortasse, quinam essent, quos Apollinis consilium non latere putaret. Nam sic indefinite dictum οὐ λέληθεν significare videtur, neminem id latere, quod dici a Mercurio non potuisse manifestum est. Scripsisse igitur Euripidem credo κοὐ λέληθέ μ', ὡς δοκεῖ: non me latet, ut putat. Conferri potest Rhes. v. 937, ubi Musa Minervae exprobrans, quod eius consilio Rhesus ab Ulixe et Diomede interfectus sit, μὴ δόκει λεληθέναι, ait, noli credere hoc latere. Scilicet pudebat Apollinem facti sui, id quod etiam Ionem non fugit, v. 381, αἰσχύνεται τὸ πρᾶγμα, profiteturque Minerva v. 1577, quum re patefacta verecundatum illum esse dicit, quominus ipse in aspectum Creusae filiique sui prodiret, μὴ τῶν πάροιθε μέμψις εἰς μέσον μόλῃ. Itaque illud quidem Mercurio aperuerat, puerum, quem huic Delphos deportandum mandabat, suum esse sibique curae fore; sed reliqua omnia, ut per vim Creusam compressisset quidve consilii cepisset, quo puer tandem aliquando miserae matri redderetur, reticuerat. Haec igitur Mercurius, quem consantaneum est pueruli a se servati sortem futuram non sine aliquo miserationis et favoris affectu expectasse, partim ipse indagavit, partim coniectura divinavit, atque hoc est quod dicit, κοὐ λέληθέ μ' ὡς

δοκεῖ. Ceterum non plane tamen omnia sic ut Mercurius suspicatur evenire videmus. Non enim Athenis demum, quemadmodum v. 71 ait, sed iam Delphis puer a matre agnoscitur, compressamque ab Apolline Creusam esse, id quod v. 72. 73. hunc celari velle ait, neque Ionem neque Atticas mulieres Crusae comites neque eius senem paedagogum, sed unum fortasse Xuthum latet.

Iam perfunctus prologi officio Mercurius de scena discedit; sed quonam discedat non satis certum est. Nam quod ait v. 76:

ἀλλ' εἰς δαφνώδη γύαλα βήσομαι τάδε,

quaeri potest, quaenam sint haec δαφνώδη γύαλα. Alii enim Parnassi convalles intellexerunt templo propinquas, eaque vocabuli significatio sane frequentissima est neminique ignota; alii templum ipsum illo γυάλων nomine designari volunt, quippe quod potuerit etiam de quovis loco undique saepto et contecto dici, quemadmodum thesauri h. e. aedificia donariis servandis destinata χρυσοῦ γέμοντα γύαλα dicuntur Androm. v. 1070 (1093),[23]) et in hac ipsa fabula v. 225, γύαλων ὑπερβῆναι λευκῶ ποδὶ [βαλόν], v. 243: μεθεῖσαν δεσπόται με θεοῦ γύαλα τάδ' εἰσιδεῖν, et v. 257: οὗ πάντες ἄλλοι γύαλα λεύσσοντες θεοῦ χαίρουσιν, dubitari nequit, quin templum, non convalles intelligi debeant. Quodsi quis tamen Euripidem ambigue loquutum esse criminetur, spectatores quidem certe, quum viderent, quonam Mercurius abiret, de significatione verborum errare non potuerunt.

Etiam in v. 79:

ὁρῶ γὰρ ἐκβαίνοντα Λοξίου γόνον,

quaeri nunc quidem a legentibus potest, unde Ion exire putandus sit, ex templone, quod nonnullis visum est, an ex aliquo habitaculo propinquo, an e convalle vicina; sed spectatoribus locum disertius indicari

23) Sic recte Müllerus statuit, Archaeol. §. 291, 6; quamquam dissentire video doctissimum Wieselerum in Annal. phil. et paed. vol. 75 (1857) p. 676.

non opus erat. Nobis quid videatur, alio tempore explicabimus, ubi de proximo cantico Ionis disseremus: nam consilium est etiam reliquas fabulae partes carptim huiusmodi scriptiunculis, quarum nobis necessitas imposita est, pertractare. Nunc autem eo praevertemur, cuius causa hoc programma scribendum fuit.

Indicimus igitur Regis Augustissimi natalicia die crastini hor. XII in auditorio maximo ab universitate nostra celebranda, omnesque, quicunque rebus nostris favent, magistratus regios et urbicos, civiles et militares, omnesque omnium ordinum cives atque hospites ut coetui nostro frequentes adesse velint qua decet observantia et reverentia invitamus.

Dabamus Gryphiswaldiae prid. Id. Octob. MDCCCLIX.